

การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ*
SCHOOL ADMINISTRATION BASED ON GOOD GOVERNANCE
PRINCIPLES AFFILIATED WITH THE UBON RATCHATHANI-AMNAT
CHAROEN SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE

ศิษฐ์กรณ์ ลูกสีดา¹, ภัทรฤทัย ลุนสำโรง² และ วิรลพัชร วงศ์วัฒน์เกษม³

Sitthikorn Lookseeda¹, Patruthai Lunsomrong² and Wiralpath Wongwatkasem³

¹⁻³วิทยาลัยนครราชสีมา

¹⁻³Nakhonratchasima College, Thailand

Corresponding Author's Email: Sitthikorn2324@gmail.com

วันที่รับบทความ : 17 เมษายน 2569; วันแก้ไขบทความ 4 พฤษภาคม 2569; วันที่รับบทความ : 6 พฤษภาคม 2569

Received 17 April 2026; Revised 4 May 2026; Accepted 6 May 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ 2) เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของบุคลากรต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตามตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน 3) ศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 326 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งมีค่าดัชนี

Citation:

* ศิษฐ์กรณ์ ลูกสีดา, ภัทรฤทัย ลุนสำโรง และ วิรลพัชร วงศ์วัฒน์เกษม. (2569). การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ. วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 4(3), 301-321.

Sitthikorn Lookseeda, Patruthai Lunsomrong and Wiralpath Wongwatkasem. (2026). School Administration Based On Good Governance Principles Affiliated With The Ubon Ratchathani-Amnat Charoen Secondary Educational Service Area Office. Journal of Interdisciplinary Social Development, 4(3), 301-321.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

ความสอดคล้องระหว่าง 0.80 – 1.00 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.94 และแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และค่าเอฟ

ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตามตำแหน่ง ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านหลักนิติธรรม 2) ด้านหลักคุณธรรม 3) ด้านหลักความโปร่งใส 4) ด้านหลักการมีส่วนร่วม 5) ด้านหลักความรับผิดชอบ 6) ด้านหลักความคุ้มค่า

คำสำคัญ: การบริหาร, สถานศึกษา, หลักธรรมาภิบาล

Abstract

The purpose of this research is: Study school administration based on good governance principles under the Secondary Educational Service Area Office Ubon Ratchathani–Amnat Charoen. Compare personnel opinions regarding school administration based on good governance principles under the Secondary Educational Service Area Office Ubon Ratchathani–Amnat Charoen, classified by position, educational level, and work experience. Explore guidelines for school administration based on good governance principles under the Secondary Educational Service Area Office Ubon Ratchathani–Amnat Charoen. The sample group used in this study consisted of 326 school administrators and teachers. The research instruments included a 5-point rating scale questionnaire with an Index of Item-Objective Congruence (IOC) ranging from 0.80 to 1.00, and the overall reliability of the questionnaire was 0.94. A semi-structured interview was also

used. The statistics used for data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and F-test.

The research findings were as follows: Overall, school administration based on good governance principles under the Secondary Educational Service Area Office Ubon Ratchathani-Amnat Charoen was at a high level. The comparison of opinions on school administration based on good governance principles, classified by position, educational level, and work experience, showed no overall differences. The guidelines for school administration based on good governance principles consisted of 6 aspects: 1 Rule of law 2 Morality 3 Transparency 4 Participation 5 Accountability 6 Value for money (cost-effectiveness)

Keywords: Administration, Educational institutions, Good governance.

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดแนวทางและหลักการสำคัญในการปฏิรูปการศึกษาไทย โดยยึดแนวคิดการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ ในระบบการศึกษา เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการที่ตอบสนองบริบทของชุมชนท้องถิ่นและความต้องการของผู้เรียนอย่างเหมาะสม พระราชบัญญัติฯ ฉบับนี้ได้ยืนยันเจตนารมณ์ให้สถานศึกษามีอิสระในการกำหนดหลักสูตร การบริหารทรัพยากร และการจัดสรรงบประมาณ ภายใต้กรอบกฎหมาย เพื่อส่งเสริมให้ทุกพื้นที่สามารถขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเชื่อมโยงกับศักยภาพและปัญหาของชุมชนได้อย่างแท้จริง การกระจายอำนาจตามพระราชบัญญัติการศึกษา จึงถือเป็นรากฐานสำคัญที่ทำให้การบริหารการศึกษาทุกระดับสามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรม การบริหารการศึกษาเป็นกระบวนการที่ครอบคลุมการวางแผน จัดองค์กร ควบคุม และประเมินผล เพื่อบรรลุเป้าหมายทางการศึกษาที่กำหนดไว้ การบริหารงานวิชาการ การบริหารบุคลากร การบริหารงบประมาณ และการบริหารงานทั่วไปต่างก็เป็นองค์ประกอบหลักที่ต้องประสานสอดคล้องกันอย่างชัดเจน (การวางแผนเชิงกลยุทธ์และการจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพช่วยให้สถานศึกษาใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม ขณะเดียวกันการประเมินผลการดำเนินงานจะช่วยให้

ผู้บริหารสามารถปรับปรุงแผนงานและมาตรการต่างๆ ให้สอดคล้องกับสถานการณ์จริง ในระดับมัธยมศึกษา นั้น การบริหารการศึกษามีลักษณะเฉพาะที่ต้องคำนึงถึงการผสมผสานภารกิจด้านวิชาการกับกิจกรรมนักเรียนเพื่อพัฒนาทักษะและสมรรถนะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 สถานศึกษาระดับนี้ต้องจัดการหลักสูตรให้มีความหลากหลายเหมาะสมกับความสนใจและศักยภาพของนักเรียน พร้อมทั้งสร้างระบบการวัดและประเมินผลที่ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะชีวิต และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การพัฒนาภาวะผู้นำในกลุ่มนักเรียนผ่านกิจกรรมนอกหลักสูตรยังเป็นอีกกลไกหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมให้เยาวชนตระหนักถึงบทบาทความรับผิดชอบต่อสังคมและการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ (ธีระ รุญเจริญ, 2563)

หลักธรรมาภิบาล (Good Governance) ในบริบทการศึกษาประกอบด้วย 6 มิติ ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า (อาจิน สมมาภาณี, 2564) หลักนิติธรรมเน้นการปฏิบัติตามกฎหมาย ข้อบังคับ และจรรยาบรรณอย่างเคร่งครัด ขณะที่หลักคุณธรรมชี้ถึงเจตคติและคุณลักษณะเชิงบวกของผู้บริหาร เช่น ความซื่อสัตย์ สัจจะ และการยึดประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ หลักความโปร่งใสเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้าถึงข้อมูลการดำเนินงานและงบประมาณ ในขณะที่หลักการมีส่วนร่วมรับรองว่าผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนมีบทบาทในการตัดสินใจร่วมกลไกเหล่านี้ช่วยเพิ่มความเชื่อถือและความร่วมมือในการบริหารจัดการ ส่วนหลักความรับผิดชอบต่อสังคมกำหนดหน้าที่และกรอบการประเมินผลในแต่ละกระบวนการ และหลักความคุ้มค่าเน้นการจัดสรรและใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา (วิโรจน์ สารรัตน์, 2561)

บริบทของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ มีลักษณะเฉพาะที่ผสมผสานระหว่างสังคมเกษตรกรรมและเมืองขนาดย่อม สภาพภูมิศาสตร์ติดชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือทำให้เกิดลักษณะทางวัฒนธรรมและเศรษฐกิจที่หลากหลาย สถานศึกษาบางแห่งตั้งอยู่ในพื้นที่ห่างไกล ทำให้เกิดข้อจำกัดด้านบุคลากรและสวัสดิการ ในขณะที่โรงเรียนในชุมชนเมืองเผชิญความต้องการทางการศึกษาที่แตกต่าง สำนักงานเขตพื้นที่จึงต้องปรับกลยุทธ์การสนับสนุนให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ทั้งในแง่การจัดสรรงบประมาณ การอบรมพัฒนาครู และการพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะอาชีพเพื่อสอดคล้องกับบริบทชุมชน นอกจากนี้ การส่งเสริมโครงการนวัตกรรมการศึกษาทั้งในด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และศิลปวัฒนธรรมช่วยยกระดับคุณภาพและสร้างโอกาสให้โรงเรียนในจังหวัดมี

ศักยภาพแข่งขันได้ในระดับภูมิภาค (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ, 2568)

การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จึงจำเป็นต้องสอดคล้องกับกรอบ พ.ร.บ. การศึกษาและแนวปฏิบัติธรรมาภิบาล โดยผู้บริหารสถานศึกษาต้องนำหลักนิติธรรมมาใช้ในการตัดสินใจและกำกับดูแลให้การดำเนินงานเป็นไปตามระเบียบ ขณะเดียวกันต้องปลูกฝังหลักคุณธรรมและจริยธรรมให้บุคลากรมีจิตสาธารณะ พร้อมเปิดโอกาสให้ชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการวางแผนและประเมินผล การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาในระดับสถานศึกษาจึงควรผ่านการรับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วน ทั้งคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง นักเรียน และหน่วยงานภายนอก เพื่อสร้างบรรยากาศความโปร่งใสและความรับผิดชอบร่วมกัน นอกจากนี้ การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าโดยพิจารณาจากความจำเป็นและผลลัพธ์ที่คาดหวังจะช่วยให้สถานศึกษาสามารถดำเนินโครงการต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด (ประสิทธิ์ชัย โสดาวิจิต, 2568)

การที่สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ สามารถดำเนินงานได้อย่างมีอิสระและคล่องตัว ภายใต้โครงสร้างการกระจายอำนาจที่เน้นประสิทธิภาพและความเป็นธรรม ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความสามารถในการบูรณาการหลักธรรมาภิบาลทั้ง 6 มิติ เข้ากับภารกิจหลัก ทั้งด้านงานวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และบริหารทั่วไป โดยเฉพาะการสร้างกลไกที่โปร่งใส เปิดโอกาสให้ครู ผู้ปกครอง และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจอย่างแท้จริง เพื่อส่งเสริมสมรรถนะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ให้สอดคล้องกับศักยภาพของท้องถิ่นและความเปลี่ยนแปลงของโลก อย่างไรก็ตาม การขับเคลื่อนธรรมาภิบาลในระดับปฏิบัติยังเผชิญกับความท้าทายหลายประการ บริบทของพื้นที่ซึ่งมีความหลากหลายทั้งในเชิงสังคมเมืองและสังคมเกษตรกรรมชายแดน ส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงทรัพยากรและการจัดการนวัตกรรม แม้จะมีกรอบกฎหมายรองรับ แต่กระบวนการสร้างความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมในบางสถานศึกษายังเป็นไปในลักษณะเชิงรูปแบบมากกว่าเนื้อหา การสื่อสารข้อมูลด้านงบประมาณและผลการดำเนินงานต่อสาธารณะยังไม่ครอบคลุมทุกภาคส่วน ขณะที่ภาระงานที่ล้นตัวของบุคลากรครูและการขาดความเข้าใจที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับแนวทางการประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลในชีวิตประจำวัน กลายเป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้การกำกับดูแลภายในขาดความต่อเนื่องและไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ด้วยเหตุ

นี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ เพื่อให้ได้ข้อมูลนำไปสู่การพัฒนาและ ยกระดับคุณภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของบุคลากรต่อการบริหารสถานศึกษาตาม หลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตามตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน
3. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษากับประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ แบ่งเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 219 คน และ ครูผู้สอน จำนวน 1,920 คน รวมเป็น 2,139 คน (สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ, 2568)
2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนของสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำนวน 326 คน กำหนด กลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางการสุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Robert V. Krejcie and Eayrle W. Morgan, 1970) โดยได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling)
3. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ คือ ผู้บริหาร

สถานศึกษา ที่มีผลงานดีเด่นในด้านการบริหารสถานศึกษา ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 7 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ได้แก่ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert) มี 5 ระดับ ดังนี้

5 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง มีคำถามเกี่ยวกับแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขออนุญาตจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ต่อผู้อำนวยการโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

2. ผู้วิจัยส่งหนังสือจากวิทยาลัยนครราชสีมา ไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

3. ผู้วิจัยติดตามเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง

4. ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์ที่มีการกำหนดคำถามไว้ล่วงหน้า โดยผู้ตอบจะได้รับคำถามเช่นเดียวกัน และในลำดับขั้นตอนเดียวกัน ซึ่งจะช่วยให้ผู้ถามถามได้ตรงประเด็นที่ต้องการ

ไม่ออกนอกเรื่อง ไม่เกินขอบเขตที่กำหนดไว้ และข้อมูลที่ได้รับสามารถนำมาประมวลผลได้ โดยมีขั้นตอนการสัมภาษณ์ ดังนี้

- 4.1 กำหนดเวลาในการสัมภาษณ์ 15-20 นาที และนัดหมายกลุ่มผู้ให้ข้อมูล
- 4.2 เตรียมอุปกรณ์จัดบันทึกให้เหมาะสมกับสถานการณ์
- 4.3 แนะนำตัวเอง และสร้างบรรยากาศให้รู้สึกเป็นกันเอง
- 4.4 บอกวัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์ และขออนุญาตจัดบันทึกหรือใช้เครื่องมือบันทึกเสียงจากผู้รับการสัมภาษณ์
- 4.5 ป้อนคำถามเหมาะสมกับเวลา และทำการบันทึกหลังจากการสัมภาษณ์เสร็จ
- 4.6 ขอบคุนผู้ให้สัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน ของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามโดยหาความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์ความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ทั้งโดยภาพรวม รายด้าน และรายข้อโดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553 : 136 -143) ดังนี้

- ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด
- ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก
- ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง
- ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย
- ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตาม ตำแหน่ง และระดับการศึกษา โดยใช้ค่า t – test (Independent samples)

4. วิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตาม ประสบการณ์ในการทำงาน โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว โดยใช้ F-test (One way ANOVA) เมื่อพบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe's method)

5. วิเคราะห์เกี่ยวกับแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยการสังเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ร้อยละ (Percentage) และการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive analysis)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่

1.1 ความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์

1.2 ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค

2. สถิติพื้นฐาน ได้แก่

2.1 ความถี่ (Frequency)

2.2 ร้อยละ (Percentage)

2.3 ค่าเฉลี่ย (Mean)

2.4 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553 : 136 -143)

3.1 t- test แบบ Independent samples

3.2 F- test แบบ One way ANOVA และทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe's method)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ ดังนี้

1. การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านหลักความ โปร่งใส รองลงมา คือ ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความคุ้มค่า ด้าน หลักความรับผิดชอบ ตามลำดับ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านหลักนิติธรรม

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และรายด้าน พบว่า แตกต่างกันในด้านหลักนิติธรรม จำแนกตาม ระดับการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่าง จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และรายด้านแตกต่างกันในด้านหลักนิติธรรม

3. แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านหลักนิติ ธรรม (Rule of Law) 2) ด้านหลักคุณธรรม (Morality) 3) ด้านหลักความโปร่งใส (Transparency) 4) ด้านหลักการมีส่วนร่วม (Participation) 5) ด้านหลักความรับผิดชอบ (Accountability) 6) ด้านหลักความคุ้มค่า (Cost-Effectiveness)

อภิปรายผล

จากการสรุปผลการวิจัย เรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ผู้วิจัยได้นำประเด็นสำคัญ มาอภิปรายผลดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อ พิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านหลักความโปร่งใส รองลงมาคือ ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความ คุ้มค่า ด้านหลักความรับผิดชอบ ตามลำดับ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านหลักนิติธรรม ทั้งนี้ อาจเนื่องจาก ผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ให้ความสำคัญกับการเปิดเผยข้อมูลและการ ตรวจสอบได้ตามนโยบายของภาครัฐ รวมถึงสถานศึกษามีระบบการรายงานผลผ่านสื่อดิจิทัลที่ ชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนวัฒน์ ศรีสุข (2564) และ สุภาวดี ทามะกา (2562) ที่

พบว่าการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับ O'Connor, P. (2022) ที่ชี้ให้เห็นว่าความโปร่งใสในการเปิดเผยข้อมูลส่งผลต่อความไว้วางใจในองค์กร ส่วนด้านหลักนิติธรรมที่ค่าเฉลี่ยต่ำสุด อาจเป็นเพราะกฎระเบียบมีการเปลี่ยนแปลงบ่อยหรือมีความซับซ้อนในการปฏิบัติจริง

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

2.1 จำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ยกเว้นในด้านหลักนิติธรรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องทั้งนี้อาจเนื่องจากผู้บริหารและครูมีบทบาทความรับผิดชอบและขอบเขตการใช้อำนาจตามกฎหมายที่ต่างกัน โดยผู้บริหารต้องตัดสินใจเชิงบริหารภายใต้อำนาจหน้าที่ ในขณะที่ครูเน้นการปฏิบัติตามระเบียบการสอนและการดูแลผู้เรียนเป็นหลัก ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิชัย ประทุมไทย (2567) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 พบว่า รองผู้บริหารสถานศึกษา และครู ในภาพรวมมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับแนวคิดของ Smith, J. (2018) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การกำกับดูแลและการบริหารในสถาบันการศึกษา: แนวทางตามหลักธรรมาภิบาล" ผลการวิจัยพบว่า การแยกแยะบทบาทหน้าที่ระหว่าง "การกำกับดูแล" (ซึ่งเน้นที่การวางทิศทางการยุทธ์ และการตรวจสอบ) และ "การบริหารจัดการ" (ซึ่งเน้นที่การดำเนินงานรายวันและการนำนโยบายไปปฏิบัติ) อย่างชัดเจนถือเป็นปัจจัยวิกฤตสู่ความสำเร็จ

2.2 จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่าง ทั้งนี้อาจเนื่องจากบุคลากรในสถานศึกษาส่วนใหญ่ได้รับความรู้และการอบรมเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลมาตรฐานวิชาชีพ และจรรยาบรรณวิชาชีพครูที่ใกล้เคียงกันจากการฝึกอบรมของต้นสังกัด ทำให้เกิดมาตรฐานในการรับรู้ที่เท่าเทียมกัน ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัชฎาภรณ์ เมืองนาม (2568) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงานงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานงบประมาณของผู้บริหารสถานศึกษามีความเห็นไม่แตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน นอกจากนี้ยัง

สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิภาวดี วงศ์สุริยา (2568) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มบางพลี 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มบางพลี 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และตำแหน่ง โดยรวม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ยกเว้นในด้านหลักนิติธรรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องจากบุคลากรที่มีประสบการณ์การทำงานมาก จะมีความคุ้นเคยและมีความแม่นยำในระเบียบข้อบังคับ ตลอดจนแนวทางปฏิบัติตามกฎหมายมากกว่าบุคลากรใหม่ที่มีประสบการณ์น้อย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิภาวดี วงศ์สุริยา (2568) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มบางพลี 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มบางพลี 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และตำแหน่ง โดยรวม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และยัง สอดคล้องกับแนวคิดของ Akande, B. (2023) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ภาวะผู้นำและการกำกับดูแลตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนของภูมิภาคซบซารา แอฟริกา" ผลการวิจัยพบว่า การใช้รูปแบบการบริหารที่เคารพและพยานค่านิยมวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น การเคารพผู้สูงอายุ การมีส่วนร่วมของชุมชน ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน และการแบ่งปันทรัพยากร สามารถเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนได้ดียิ่งขึ้น การบริหารภายใต้หลักธรรมาภิบาลที่ปรับให้เหมาะสมกับบริบทท้องถิ่นนี้ ช่วยเพิ่มความรับผิดชอบ ความโปร่งใส และการตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน ผลลัพธ์ส่งผลให้ประสิทธิภาพของโรงเรียนดีขึ้นในแง่ของผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

3. แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

3.1 ด้านหลักนิติธรรม จากผลการวิจัยพบว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ มีแนวทางการ

บริหารงาน ด้านหลักนิติธรรม ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินการบริหารงานทุกด้านตามกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับของกระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด 2) จัดทำคู่มือ แนวปฏิบัติ และคำสั่งภายในสถานศึกษาให้มีความชัดเจน เป็นลายลักษณ์อักษร และเผยแพร่แก่บุคลากรทุกคน 3) ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบ และจรรยาบรรณวิชาชีพ 4) ใช้หลักความเสมอภาคและความยุติธรรมในการบริหารงานบุคคล เช่น การมอบหมายงาน การพิจารณาความดีความชอบ 5) กำกับ ติดตาม และตรวจสอบการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามกรอบอำนาจหน้าที่ที่กำหนด 6) ป้องกันการใช้อำนาจโดยมิชอบและการเลือกปฏิบัติในทุกรูปแบบ 7) จัดให้มีกลไกการร้องเรียน และการพิจารณาข้อร้องเรียนตามขั้นตอนที่ถูกต้องและเป็นธรรม ทั้งนี้เนื่องจาก แนวทางสำคัญคือการปฏิบัติงานตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดและสร้างความเสมอภาค สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาวดี ทามะกา (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนบ้านท่ามะกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ที่เน้นย้ำถึงการยึดถือความถูกต้องตามระเบียบแบบแผน และสอดคล้องกับ Smith, J. (2018) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การกำกับดูแลและการบริหารในสถาบันการศึกษา: แนวทางตามหลักธรรมาภิบาล" ผลการวิจัยพบว่า หลักการสำคัญ 5 ประการสำหรับการกำกับดูแลที่มีประสิทธิภาพ ได้แก่ 1) ความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (Accountability) 2) ความโปร่งใสในกระบวนการงบประมาณ 3) การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 4) การยึดมั่นในพันธกิจของสถาบัน และ 5) การบริหารความเสี่ยงเชิงรุก นอกจากนี้ ผลการศึกษายังชี้ให้เห็นว่าสถาบันการศึกษาที่นำ "แนวทางตามหลักการ" มาใช้ แทนที่จะยึดติดกับ "แนวทางตามกฎหมายเกณฑ์" (Rules-based approach) เพียงอย่างเดียว มีความยืดหยุ่นในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางการศึกษาได้ดีกว่า และสามารถสร้างวัฒนธรรมความไว้วางใจภายในองค์กรได้อย่างยั่งยืน โดยสรุปแล้ว การกำกับดูแลที่ดีไม่ใช่เพียงการควบคุม แต่คือการสร้างสภาวะแวดล้อมที่ส่งเสริมให้ฝ่ายบริหารสามารถทำงานได้อย่างเต็มศักยภาพภายใต้กรอบจริยธรรมที่ชัดเจน

3.2 ด้านหลักคุณธรรม จากผลการวิจัยพบว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ มีแนวทางการบริหารงาน ด้านหลักคุณธรรม ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นแบบอย่างที่ดีด้านความซื่อสัตย์ สุจริต และจริยธรรมในการปฏิบัติงาน 2) ส่งเสริมค่านิยมองค์กรที่ยึดมั่นในคุณธรรม

ความรับผิดชอบ และจิตสาธารณะ 3) ปลุกฝังจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์แก่ครู และบุคลากรอย่างต่อเนื่อง 4) ส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติงานโดยยึดประโยชน์ของผู้เรียนและสถานศึกษาเป็นสำคัญ 5) สร้างบรรยากาศการทำงานที่เอื้ออาทร เคารพซึ่งกันและกัน และทำงานเป็นทีม 6) ป้องกันและต่อต้านการทุจริตในสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม 7) บูรณาการหลักคุณธรรมและจริยธรรมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ทั้งนี้เนื่องจาก การที่ผู้บริหารเป็นแบบอย่างที่ดีและสร้างบรรยากาศที่เอื้ออาทร สอดคล้องกับงานวิจัยของ Johnson, L. (2019) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในการบริหารโรงเรียน" ให้ความสำคัญกับบทบาทของผู้นำที่ยึดมั่นจริยธรรมในการบริหารสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ผู้นำที่มีจริยธรรมสามารถสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดี สร้างความเชื่อมั่นและความผูกพันกับบุคลากรในองค์กรได้อย่างมีนัยสำคัญ การบริหารที่คำนึงถึงจริยธรรมช่วยลดปัญหาการทุจริต การใช้อำนาจโดยมิชอบ และการตัดสินใจที่ไม่เป็นธรรม นอกจากนี้ ผู้นำเชิงจริยธรรมยังทำหน้าที่เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับครู นักเรียน และชุมชน ส่งเสริมค่านิยมความซื่อสัตย์ ความสุจริต และการรับผิดชอบ ส่งผลให้สถานศึกษามีความมั่นคงทางวัฒนธรรมองค์กรที่แข็งแกร่งขึ้น งานวิจัยยังชี้ว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมเพิ่มแรงจูงใจและความมุ่งมั่นของบุคลากรในการร่วมมือกันพัฒนาการเรียนการสอน ผลสุดท้ายคือการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ปลอดภัย มีคุณภาพ และสนับสนุนนักเรียนให้เติบโตอย่างรอบด้าน อีกทั้งยัง สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิชัย ประทุมไทย (2567) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ข้อเสนอแนะการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า 1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรประพฤติ ปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างและมีภาวะผู้นำทางวิชาการที่ดี 2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรรับฟังข้อมูลย้อนกลับจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งจากชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา นักเรียน 3) ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมและสนับสนุน หรือมีแนวปฏิบัติตามระเบียบ กฎหมาย ข้อบังคับ หรือข้อตกลงของสถานศึกษาและมีการกำกับติดตามอย่างต่อเนื่อง 4) ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้องค์กรอิสระหรือหน่วยงานภายนอกเข้ามาตรวจสอบความโปร่งใสในการบริหารสถานศึกษา 5) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมอบหมายให้บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะทางในการดูแลสื่อ และอุปกรณ์เทคโนโลยีที่ทันสมัย 6) ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้เครือข่ายความร่วมมือจากทุกภาคส่วนเพื่อระดมทรัพยากรทางการศึกษา ร่วมหา ร่วมสร้าง ร่วมใช้ให้เกิด

ความคุ้มค่ากับนักเรียนและผู้สนใจทั่วไปและ 7) ผู้บริหารสถานศึกษาควรตระหนักและรับผิดชอบต่อความสำเร็จหรือไม่สำเร็จของงาน

3.3 ด้านหลักความโปร่งใส จากผลการวิจัยพบว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ มีแนวทางการบริหารงาน ด้านหลักความโปร่งใส ได้แก่ 1) เปิดเผยข้อมูลการบริหารงานและผลการดำเนินงานของสถานศึกษาแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างชัดเจน 2) จัดให้มีระบบรายงานและประชาสัมพันธ์ข้อมูลด้านงบประมาณและการใช้จ่ายอย่างตรวจสอบได้ 3) ใช้ระบบสารสนเทศและเทคโนโลยีดิจิทัลในการเผยแพร่ข้อมูลของสถานศึกษา 4) เปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องสามารถตรวจสอบและติดตามการดำเนินงานของสถานศึกษาได้ 5) จัดประชุมชี้แจงผลการดำเนินงานแก่คณะกรรมการสถานศึกษาและชุมชนอย่างสม่ำเสมอ 6) สร้างระบบป้องกันการทุจริตและการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ 7) ส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรที่ยึดมั่นในความซื่อตรงและความโปร่งใส ทั้งนี้เนื่องจาก การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลรายงานงบประมาณและเปิดโอกาสให้ตรวจสอบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สอดคล้องกับงานวิจัยของ O'Connor, P. (2022) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความโปร่งใสและความรับผิดชอบต่อความเป็นผู้นำทางการศึกษา" ผลการวิจัยพบว่า ผู้นำสถานศึกษาที่เปิดเผยข้อมูลการบริหารอย่างโปร่งใส ส่งผลให้เกิดความไว้วางใจอย่างมากระหว่างครูกับผู้ปกครอง การมีข้อมูลที่เปิดเผยและสามารถตรวจสอบได้ช่วยลดความกังวลและข้อสงสัยในการดำเนินงานของโรงเรียน อีกทั้งยังช่วยเพิ่มการสนับสนุนในด้านทรัพยากรและความร่วมมือจากผู้ปกครอง การบริหารด้วยความโปร่งใสยังช่วยส่งเสริมการสื่อสารสองทางอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ทั้งสองฝ่ายเข้าใจเป้าหมายและข้อจำกัดของโรงเรียนอย่างชัดเจน ส่งผลโดยรวมต่อการพัฒนาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เหมาะสมและสร้างสรรค์มากขึ้น และ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นลัทพร สอนคุ้ม (2567) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนแม่กุ-มหาวัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนี้ ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักความคุ้มค่า ด้านหลักการมีส่วนร่วม และด้านหลักความรับผิดชอบต่อลำดับ แนวทางการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา มีแนวทางดังนี้ ผู้บริหารควรมีการจัดประชุม เพื่อชี้แจง กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ของสถานศึกษาให้แก่บุคลากรทาง

การศึกษาทราบ แบ่งงานให้บุคลากรในสถานศึกษาตามความเหมาะสม ชี้แจงประชาสัมพันธ์ การดำเนินงานกิจการต่าง ๆ ของสถานศึกษาให้บุคคลภายนอกได้รับรู้ และสร้างเครือข่ายกับ บุคคลในชุมชน สื่อสารประชาสัมพันธ์ถึงวัตถุประสงค์และแนวทางการดำเนินงานของกิจกรรม เพื่อเชิญชวนผู้ปกครองและชุมชนให้มาร่วมกิจกรรมของสถานศึกษา ผู้บริหารเป็นผู้นำในการ รับผิดชอบและแก้ไขปัญหาผลที่เกิดขึ้น และส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษามีการนำวัสดุใน ห้องถิ่นมาจัดทำสื่อการเรียนการสอน

3.4 ด้านหลักการมีส่วนร่วม จากผลการวิจัยพบว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลัก ธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ มี แนวทางการบริหารงาน ด้านหลักการมีส่วนร่วม ได้แก่ 1) เปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรมีส่วน ร่วมในการวางแผนและตัดสินใจด้านการบริหารสถานศึกษา 2) ส่งเสริมบทบาทของ คณะกรรมการสถานศึกษาในการกำกับและสนับสนุนการจัดการศึกษา 3) สนับสนุนการมีส่วน ร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการพัฒนาสถานศึกษา 4) เปิดเวทีรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 5) ส่งเสริมการทำงานร่วมกับหน่วยงาน ภายนอกและเครือข่ายทางการศึกษา 6) พัฒนากิจกรรมที่สร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ชุมชน และสังคม 7) ใช้ผลจากการมีส่วนร่วมในการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารสถานศึกษา อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เนื่องจาก การเปิดเวทีรับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วน สอดคล้องกับ งานวิจัยของ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Nguyen, T. (2021) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "หลักการธรร มาภิบาลกำกับดูแลในบริบทการศึกษาของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้" ผลการวิจัยพบว่า การเปิดโอกาสให้บุคลากรทั้งครู นักเรียน ผู้ปกครอง รวมถึงชุมชน มีส่วนร่วม ในการตัดสินใจอย่างกว้างขวางช่วยเสริมความน่าเชื่อถือของผู้บริหาร และทำให้เกิดการยอมรับ ในแนวทางการพัฒนาโรงเรียนที่หลากหลาย นอกจากนี้ กระบวนการมีส่วนร่วมดังกล่าวยังช่วย เพิ่มแรงจูงใจและความรับผิดชอบร่วมกันในองค์กร สร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของและผูกพันกับ เป้าหมายของสถานศึกษา งานวิจัยยังพบว่า การใช้แนวทางธรรมาภิบาลที่เน้นการมีส่วนร่วม ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการทรัพยากรและการแก้ปัญหาเชิงระบบในโรงเรียน ทำให้ สถานศึกษาสามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและสังคมได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ยัง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Müller, S. (2024) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "โมเดลธรรมาภิบาลองค์กรที่ ปรับใช้กับสถาบันการศึกษา" ผลการวิจัยพบว่า การเน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และเจ้าหน้าที่ในทุกกระบวนการบริหาร ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการ ทำงานและความโปร่งใสในองค์กรการศึกษา โมเดลดังกล่าวสนับสนุนการวางแผน การติดตาม

และประเมินผลอย่างเป็นระบบ โดยมีระบบความรับผิดชอบและการตรวจสอบย้อนกลับที่ชัดเจน งานวิจัยยังพบว่าโมเดลธรรมาภิบาลองค์กรที่เหมาะสมช่วยลดปัญหาการบริหารจัดการ เช่น ความขัดแย้ง ความไม่โปร่งใส และการจัดสรรทรัพยากรที่ไม่มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้สถาบันการศึกษาเกิดความน่าเชื่อถือและสามารถพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

3.5 ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านหลักความรับผิดชอบ จากผลการวิจัยพบว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา อุบลราชธานี อำนาจเจริญ มีแนวทางการบริหารงาน ด้านหลักความรับผิดชอบ ได้แก่ 1) กำหนดบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบของผู้บริหาร ครู และบุคลากรอย่างชัดเจน 2) จัดให้มีระบบติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นธรรมและโปร่งใส 3) ส่งเสริมความรับผิดชอบต่อผลลัพธ์การเรียนรู้และคุณภาพผู้เรียน 4) รายงานผลการดำเนินงานต่อผู้บังคับบัญชาและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างสม่ำเสมอ 5) ใช้ผลการประเมินเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการบริหารงานของสถานศึกษา 6) สร้างวัฒนธรรมการทำงานที่ยอมรับผิด แก้ไขข้อบกพร่อง และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง 7) ตอบสนองต่อความคาดหวังและความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และสังคมอย่างเหมาะสม ทั้งนี้เนื่องจาก การมีระบบติดตามผลการปฏิบัติงานที่ชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาวดี ทามะกา (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่องการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนบ้านท่ามะกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนบ้านท่ามะกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือหลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า หลักความโปร่งใส หลักนิติธรรม หลักความร่วมมือ และหลักคุณธรรม ตามลำดับ 2) ผลการเปรียบเทียบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนบ้านท่ามะกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ทั้งโดยรวมและรายด้านพบว่าไม่แตกต่างกัน และยังสอดคล้องกับ ธนวัฒน์ ศรีสุข (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับความผูกพันต่อองค์กรของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ หลักความรับผิดชอบ หลักความโปร่งใส หลักนิติธรรม หลักความคุ้มค่า หลักความร่วมมือ และหลักคุณธรรม ตามลำดับ 2) ความผูกพันต่อองค์กรของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านความมุ่งมั่นที่จะทุ่มเทพยายามอย่างเต็มที่เพื่อประโยชน์ของสถานศึกษา ด้านความต้องการอย่างแรงกล้าที่จะคงความเป็นสมาชิกของสถานศึกษา และด้านความเชื่อมั่นอย่างแรงกล้าและการยอมรับในเป้าหมายและค่านิยมของสถานศึกษา ตามลำดับ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับความผูกพันต่อองค์กรของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 โดยรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.6 ด้านหลักความคุ้มค่า จากผลการวิจัยพบว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ มีแนวทางการบริหารงาน ด้านหลักความคุ้มค่า ได้แก่ 1) วางแผนการใช้ทรัพยากรให้สอดคล้องกับเป้าหมายและบริบทของสถานศึกษา 2) ใช้งบประมาณอย่างประหยัด โปร่งใส และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน 3) บริหารจัดการทรัพยากรบุคคลให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ และภาระงาน 4) ส่งเสริมการใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีอย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ 5) ประเมินความคุ้มค่าของโครงการและกิจกรรมก่อนและหลังการดำเนินงาน 6) ลดความซ้ำซ้อนและความสูญเปล่าในการบริหารจัดการ 7) มุ่งเน้นผลลัพธ์ที่ยั่งยืนต่อคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาผู้เรียน ทั้งนี้อาจเนื่องจาก การบริหารทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัชฎาภรณ์ เมืองนาม (2568) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงานงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารงานงบประมาณโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยรายด้านจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการบริหารการเงิน การตรวจสอบ ติดตามประเมินผล การระดมทรัพยากร การจัดทำและเสนอของบประมาณ และการจัดสรรงบประมาณ 2) การบริหารงานงบประมาณของผู้บริหารสถานศึกษามีความเห็นไม่แตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน และยังสอดคล้องกับวิภาวดี วงศ์สุริยา (2568) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มบางพลี 1 สำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มบางพลี 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยเป็นอันดับแรก คือ หลักความคุ้มค่า รองลงมา คือ หลักคุณธรรม อันดับสุดท้าย คือ หลักการมีส่วนร่วม 2) การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มบางพลี 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และตำแหน่ง โดยรวม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ผู้วิจัยสรุปได้ว่า 1. การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตามตำแหน่ง ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน 3. แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านหลักนิติธรรม 2) ด้านหลักคุณธรรม 3) ด้านหลักความโปร่งใส 4) ด้านหลักการมีส่วนร่วม 5) ด้านหลักความรับผิดชอบ 6) ด้านหลักความคุ้มค่า **ข้อเสนอแนะ** 1. ผู้บริหารใช้เป็นกรอบในการจัดทำคู่มือระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตำแหน่งหน้าที่ให้ชัดเจน 2. ผู้บริหารพัฒนาระบบประเมินผลการปฏิบัติงานที่เป็นธรรม โดยเน้นการสะท้อนผลเพื่อการพัฒนา (Formative Evaluation) มากกว่าการตัดสินความผิด 3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานำผลการวิจัยไปใช้ในการนิเทศ กำกับ ติดตามการใช้สื่อ นวัตกรรม หรือบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง

เอกสารอ้างอิง

- ธนวัฒน์ ศรีสุข. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับความผูกพันต่อองค์กรของครู. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ธีระ รุญเจริญ. (2563). ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา (ฉบับปรับปรุงเพิ่มเติม). กรุงเทพมหานคร: แอล.ที.เพรส.
- นลัทพร สอนคัม. (2567). การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนแม่กุมหาววัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2. วารสาร มจร.อุบลปริทรรศน์, 9(1), 45-72.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- ประสิทธิ์ชัย โสตาวิชิต. (2558). แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์การศึกษาไทย.
- รัชฎาภรณ์ เมืองนาม. (2568). แนวทางการบริหารงานงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1. Journal of Applied Education, 3(5), 75-84.
- วิชัย ประทุมไทย. (2567). การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1. วารสารมณีเชษฐาราม, 7(6), 867 – 883.
- วิภาวดี วงศ์สุริยา. (2568). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มบางพลี 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2. วารสาร มจร พุทธโสธรปริทรรศน์, 5(2), 130-43.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2561). การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. กรุงเทพมหานคร: ทิพย์วิสุทธิ.
- _____. (2566). แนวคิด ทฤษฎี และประเด็นเพื่อการบริหารทางการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: ทิพย์วิสุทธิ.
- สุภาวดี ทามะกา. (2562). การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนบ้านท่ามะกา ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ. (2568). รายงานข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา ปีการศึกษา 2567. อุบลราชธานี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ.
- อาจัน สมมาภาณี. (2564). การบริหารการศึกษาไทยในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์.
- Akande, B. (2023). Leadership and governance in Sub-Saharan African schools Doctoral dissertation, University.
- Johnson, L. (2019). Ethical leadership in school management. *International Journal of Educational Leadership*, 23(2) : 30–45.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Müller, S. (2024). Adapted organisational governance models for educational institutions. Springer.
- Nguyen, T. (2021). Governance principles in the educational context of Southeast Asian countries. *Asia Pacific Education Review*, 22(1), 55–71.
- O'Connor, P. (2022). Transparency and accountability in educational leadership. Routledge.
- Smith, J. (2018). Governance and management in educational institutions: Principle-based approaches. *Educational Administration Quarterly*, 54(2), 120–145.